

BẢN TIN NGÀY NGHIÊN CỨU BIỂN ĐÔNG

(Cập nhật 17/09/2020)

Tình hình nổi bật

Người phát ngôn Bộ Ngoại giao Trung Quốc Uông Văn Bân ngày 16/9 cho rằng việc máy bay trinh sát Mỹ giả danh máy bay dân sự Malaysia để do thám Biển Đông là “chiêu trò” thường dùng của quân đội Mỹ. Từ đầu năm 2020 đến nay, máy bay do thám Mỹ đã hàng trăm lần giả dạng máy bay dân sự nước khác để tiến hành hoạt động tại Biển Đông (thống kê chưa đầy đủ). Hành động của Mỹ vi phạm nghiêm trọng quy tắc hàng không quốc tế, làm rối loạn trật tự và an ninh hàng không, đe dọa nghiêm trọng an ninh của Trung Quốc và các nước trong khu vực. Trung Quốc kiên quyết phản đối cách làm nguy hiểm này; hối thúc Mỹ chấm dứt các hoạt động khiêu khích nguy hiểm, tránh để xảy ra sự cố ngoài ý muốn; và sẽ tiếp tục cùng các nước trong khu vực kiên định bảo vệ tự do và an ninh hàng hải, hàng không ở Biển Đông và hòa bình, ổn định ở khu vực.

Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ Mark Esper ngày 16/9 phát biểu tại Viện RAND về những thành tựu và kế hoạch phát triển hải quân ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương nhằm duy trì ưu thế trước Trung Quốc (số tàu hải quân Mỹ sẽ tăng từ 293 lên 355, các nguồn lực và ưu tiên được sắp xếp lại hợp lý, công nghệ cao như AI được phát triển...)

Phái đoàn thường trực của Pháp, Đức và Anh tại Liên hợp quốc ngày 16/9 gửi công hàm làm rõ lập trường pháp lý trong vấn đề Biển Đông, trong đó khẳng định: (i) UNCLOS là cơ sở chung, phổ quát trong việc đặt ra khuôn khổ pháp lý cho tất cả các hoạt động thực hiện trong các vùng biển và đại dương; (ii) Sự quan trọng của việc thực thi quyền tự do không bị cản trở trên vùng biển cả, trong đó bao gồm khu vực Biển Đông; (iii) Các quốc gia lục địa không thể có cơ sở pháp lý khi vẽ đường cơ sở quần đảo; (iv) Hoạt động xây dựng hay các hình thức chuyển đổi nhân tạo khác không thể thay đổi việc phân loại thực thể địa lý theo như quy định của UNCLOS; (v) Các yêu sách liên quan đến việc thực thi "quyền lịch sử" đối với các vùng biển ở Biển Đông là không phù hợp với luật quốc tế và các quy định của UNCLOS; và (vi) Tất cả các yêu sách biển ở Biển Đông cần phải được đưa ra và giải quyết một cách phù hợp với các quy tắc, quy định của UNCLOS và các công cụ, thủ tục cho việc giải quyết tranh chấp như được quy định trong Công ước.

Tư lệnh Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương (Mỹ) ngày 16/9 cho biết thủy quân lục chiến Mỹ tiến hành diễn tập mô phỏng bắt giữ tàu địch ở Biển Đông vào tuần trước nhằm phản ứng lại trước các tuyên bố chủ quyền của Trung Quốc. Tàu USS Germantown (đóng vai tàu nước ngoài không tuân thủ quy định và vận chuyển hàng lậu) bị bắt giữ bởi thủy quân lục chiến thuộc lực lượng đột kích trên biển của Đơn vị viễn chinh Thủy quân lục chiến số 31.

Tân Thủ tướng Nhật Bản Yoshihide Suga ngày 16/9 phát biểu tiếp nối chính sách kinh tế, an ninh, và đối ngoại của người tiền nhiệm Shinzo Abe và sẽ đưa ra các chính sách mới theo bản sắc riêng. Ông ủng hộ quan hệ đồng minh Nhật-Mỹ là nền tảng trong chính sách đối ngoại của Nhật Bản và sẽ tiếp tục thực hiện “Chiến lược Ấn Độ Dương-Thái Bình Dương tự do và rộng mở”. Các nhà phân tích cho rằng với chính sách xây dựng mối quan hệ ổn định với các nước láng giềng như Trung Quốc, có lẽ tân Thủ tướng Suga coi trọng việc duy trì các mối quan hệ láng giềng và hợp tác khu vực Đông Á, và đây có thể được coi là điểm đột phá về các vấn đề đối ngoại của ông trong tương lai.

Tân Thủ tướng Nhật Bản Yoshihide Suga ngày 16/9 quyết định Nobuo Kishi, em trai cựu Thủ tướng Shinzo Abe, làm tân Bộ trưởng Quốc phòng Nhật Bản. Kishi được cho là có mối quan hệ thân cận với Đài Loan và nhiều năm làm đại diện cho Đảng Dân chủ Tự do Nhật Bản (LDP) tiếp xúc với Đài Loan. Người Phát ngôn Bộ Ngoại giao Trung Quốc Ông Văn Bân hi vọng Nhật Bản không phát triển quan hệ chính thức với Đài Loan và Bắc Kinh mong muốn gia tăng hợp tác với Nhật. Liu Qingbin, Giáo sư Đại học Yokohama, cho biết mặc dù tân BTQP Nhật có mối quan hệ tốt với Đài Loan nhưng chưa rõ chính sách của ông sẽ như thế nào (ông là một người rất kín tiếng). Các nhà phân tích đánh giá Nhật Bản tập trung vào kinh tế và không bị vướng vào quan hệ ngày càng tồi tệ giữa Mỹ - Trung. Nhật Bản đã tránh xung đột trực diện với Bắc Kinh, mặc dù có lập trường mạnh mẽ về cách Trung Quốc xử lý dịch COVID 19, vấn đề Hồng Kông và hỗ trợ doanh nghiệp Nhật rút chuỗi sản xuất khỏi Trung Quốc.

Tờ ABC Úc ngày 16/9 tiết lộ cảnh sát Úc phát lệnh truy nã đối với Sun Yantao, một nhân viên lãnh sự Trung Quốc ở Sydney, liên quan điều tra Bắc Kinh xâm nhập vào Đảng Lao động ở New South Wales. Ông Sun phụ trách quan hệ giữa Hoa kiều và các

tổ chức ủng hộ Bắc Kinh tại Úc và phối hợp với các cơ quan tạo ảnh hưởng nước ngoài của Trung Quốc. Do đó, Chính phủ Úc cần phải cảnh báo công dân Úc ở Trung Quốc rằng họ phải rất cẩn thận và không làm gì để bị chú ý.

Trang mạng Võng Di (Trung Quốc) ngày 16/9 cho biết Trung Quốc đã tôn tạo được một đảo có diện tích 2890km² tại Biển Đông. Sở dĩ Hoàng Sa (Tây Sa) được gọi là quần đảo vì có không ít các đảo nhỏ và đá xung quanh (gây ảnh hưởng lớn đến các tàu thuyền qua lại gần đó và công tác khoan dầu và các hoạt động trên Biển Đông của Trung Quốc). Vì vậy, Trung Quốc đã tiến hành kế hoạch cải tạo đối với 9 đảo đá này. Với tàu cải tạo Thiên Côn và thành quả hoạt động của tàu, Trung Quốc đã tiến hành phá hủy các bãi đá ngầm xung quanh 12 đảo tại Hoàng Sa và kết nối các đảo đá xung quanh lại, tạo nên một đảo mới có diện tích 2890km² (công trình đắp đảo đầu tiên của Trung Quốc). Gần đây, Trung Quốc đã xây dựng nhiều công trình liên quan trên đảo này, tiến hành sinh hoạt hóa và đô thị hóa tại đây.

Liên đoàn dân biểu Đảng Dân chủ Tự do (LDP) ngày 17/9 đề xuất gia tăng hiệu quả kiểm soát hữu hiệu đối với Quần đảo Senkaku trong bối cảnh Trung Quốc ngày càng có nhiều hoạt động tại vùng biển xung quanh quần đảo này. Để gia tăng năng lực quốc phòng, cần thực hiện các cuộc diễn tập chung Nhật - Mỹ, cho phép lực lượng phòng vệ Nhật Bản sử dụng sân bay và cảng của Quần đảo Nansei (hay còn gọi là Quần đảo Ryukyu). Hơn nữa, Liên đoàn đề nghị cần tăng cường lực lượng cảnh sát biển Nhật Bản (phối hợp với lực lượng phòng vệ Nhật ứng phó với các vụ xâm phạm của Trung Quốc và gia tăng tàu thuyền tuần tra).

Góc nhìn quốc tế

+ Trung Quốc:

Trang mạng Võng Di (Trung Quốc) ngày 15/9 cho rằng Việt Nam hoan nghênh Mỹ có đóng góp cho việc duy trì hòa bình tại Biển Đông là “sử dụng công cụ công để phục vụ cho việc tư”. Trên tư cách Chủ tịch luân phiên của ASEAN, Bộ trưởng Ngoại giao Phạm Bình Minh tại Hội nghị ASEAN hoan nghênh Mỹ duy trì hòa bình ở Biển Đông, đóng góp tích cực cho sự phát triển của khu vực, và nhấn mạnh rằng các nước ASEAN

sẵn sàng cùng Mỹ hành động thiết thực để duy trì hòa bình và ổn định ở Biển Đông. Trong khi đó Việt Nam bác bỏ các tuyên bố của Trung Quốc về các hoạt động thường xuyên của quân đội Mỹ ở Biển Đông (suy yếu hòa bình và ổn định khu vực), cho rằng tuyên bố này không đáng tin cậy và cố tình đảo ngược đúng sai.

+ *Châu Âu – Mỹ:*

RFA ngày 15/9 đưa tin Mỹ ra thông báo điều chỉnh chính sách về nghiên cứu khoa học biển (yêu cầu các tàu nước ngoài cần xin phép trước khi thực hiện hoạt động nghiên cứu khoa học trong EEZ của Mỹ). Greg Poling (CSIS, Mỹ) cho biết trong quá trình đàm phán UNCLOS, Mỹ luôn phản đối việc các tàu hoạt động ngoài 12 hải lý phải xin phép nước ven biển và nhận định sự thay đổi chính sách này của Mỹ là dấu hiệu cho thấy Mỹ đang điều chỉnh nội luật thống nhất với UNCLOS. Tuy nhiên, mặc dù đây là thời điểm hợp lý để Mỹ thông qua UNCLOS, nhiều khả năng là điều này không xảy ra vì còn nhiều mâu thuẫn nội bộ liên quan.

TS. John McManus, giáo sư ngành sinh học biển tại Đại học Miami, Mỹ, ngày 16/9 tại buổi thảo luận do Sứ quán Mỹ tổ chức, đã đánh giá Trung Quốc hiện là nước góp phần lớn nhất trong việc đánh bắt cá quá mức và gây hại tới hệ sinh thái san hô ở Biển Đông. Ông kêu gọi các quốc gia hợp tác nghiên cứu và trên thực địa nhằm bảo vệ hệ sinh thái san hô, góp phần bảo tồn sản lượng cá đang sụt giảm nghiêm trọng. Ngoài ra, các nước ASEAN cần tận dụng các cuộc đàm phán với Trung Quốc để chia sẻ quan điểm, kêu gọi Trung Quốc có hành động thực tế trong bảo tồn môi trường biển.

Tờ The Washington Post ngày 16/9 trích ý kiến học giả về việc Trung Quốc đã chế tạo xong thân tàu sân bay thứ 3 (tàu đầu tiên được trang bị công nghệ hiện đại). Matthew Funaiole, nhà nghiên cứu tại dự án CSIS ChinaPower, cho biết câu hỏi lớn nhất với công nghệ của Trung Quốc là chưa rõ liệu tàu sân bay mới có trang bị máy phóng điện từ để điều khiển máy bay chiến đấu khởi boong một cách hiệu quả hay không. Nhiều học giả quốc tế ước tính Trung Quốc dự định xây dựng một hạm đội gồm ít nhất 6 tàu sân bay. Hơn nữa, nhà máy đóng tàu ở Giang Nam, cạnh sông Dương Tử, đang được mở rộng nhằm phục vụ "các loại tàu quân sự lớn".

+ Các nước khác:

Học giả Dhruva Jaishankar, Ấn Độ ngày 17/9 đánh giá Úc và Ấn Độ đã gia tăng quan hệ chiến lược, phối hợp quân sự và hợp tác biển vì sự trỗi dậy và hành vi của Trung Quốc. Quan hệ an ninh Úc - Ấn mở rộng ra gồm tập trận quân sự thường kỳ, trao đổi chuyên gia, phối hợp tác chiến và hợp tác công nghệ quốc phòng, mặc dù năng lực, ưu tiên và bối cảnh chiến lược vẫn còn khác biệt. Do đó, các ưu tiên trong tương lai của hai nước gồm thể chế hóa các cơ chế phối hợp song phương và đa phương, nâng cao khả năng phối hợp tác chiến quân sự, củng cố hợp tác công nghệ quốc phòng và mở rộng quan hệ.

Biên tập: Tài Kiên

@Viện Biển Đông - Học viện Ngoại giao

"Bản tin ngày Nghiên cứu Biển Đông" được soạn thảo từ các tài liệu công khai nhằm tổng hợp thông tin giúp bạn đọc. Các thông tin trong Bản tin không phản ánh quan điểm của Viện Biển Đông. Ban biên tập không chịu trách nhiệm đối với sự thay đổi về nội dung của tin gốc cũng như đường dẫn kèm theo đến các tin gốc. Mọi ý kiến góp ý xin gửi về Viện Biển Đông - Học viện Ngoại giao, 69 Chùa Láng, Đống Đa, Hà Nội; email: scsi@dav.edu.vn.